

Muistoissani SCILLA – elämäni vaatekauppiaana

AIRI PYYKKÖ

© Airi Pyykkö, 2019

Ensimmäinen painos

Kustannustoimittaja: Janne Pyykkö

Graafinen suunnittelu ja taitto: Sanna Pyykkö

ISBN: 9789523183629

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

Muistoissani SCILLA – elämäni vaatekauppiaana

AIRI PYYKKÖ

ESIPUHE

Sydämelliset kiitokset tämän kirjan valmistumiseen vaikuttaneille henkilöille:

Poikani Janne taikoi tekstiin iskevyyttä ja pisti kerrontaan vauhtia.

Tyttäreni Sanna suunnitteli ja taittoi kirjaan hienon visuaalisen ilmeen.

Monet kiitokset myös niille lukuisille henkilöille, jotka auttoivat muistamaan yksityiskohtia 30 vuotta sitten tapahtuneista Scillan ensiaskeleista.

Olen kotona Turussa kahden lapseni kanssa. Tuttu naapuri saapuu kylään. Hän jää hoitamaan lapsia – minä pääsen hetkeksi kaupungille vaateostoksille. Mikä vapauden tunne kuljeskella kaupoissa vahtimatta lasten katoamista vaaterekkien sekaan. Tutkin vaatteiden leikkauksia, kangastyyppejä, saan ideoita. Kotona ompelen ideoita soveltaen vaatteita lapsille, itsellenikin. Pienten lasten äitinä elämässä on kivaa vaihtelua, mutta minulle sittenkin liian vähäistä, liian suppeaa. Haaveissani olen jotain enemmän. Olen keskellä miellyttäviä kohtaamisia ja tapahtumia, joissa on mukana vaatteita, pukeutumista ja värejä. Mutta ei vielä. Sen aika tulee myöhemmin.

Näin koin pieniä välähdyksiä tulevasta kauppiasurasta jo 1960-luvun lopulla.

Yritteliäisyys oli iskostunut minuun jo geeniperintönä – vanhemmat olivat pyörittäneet sekatavarakauppaa Suojärvellä Laatokan Karjalassa sekä sodan jälkeen Pohjois-Karjalassa Viinijärvellä ja Outokummussa. Rohkeutta sen puolesta riitti – olin nähnyt miten kauppa toimii.

Muutimme Turusta Vantaan Myyrmäkeen 1970. Tein töitä osa-aikaisesti rakennusallalla toimivassa perheyrietyksessä, jonka myyntivalikoimaan kuuluivat muun muassa rätilaipat. En koskaan ymmärtänyt, mitä ne olivat. Päätin, että tässä vain opitaan taloudenpitoa ja järjestelmällisyyttä. Kun joskus perustan oman yrityksen, myyn siellä hameita ja puseroita – ne sentään ymmärän.

Ruuvien ja muttereiden jälkeen sain työpaikan Seppälän myyntikonttorissa 1979. Se oli unelmien täyttymys – oikeastaan korkeakoulutasoinen perehtyminen vaatekauppaan. Liisa Lipsanen vastasi naisten mallistosta ja seurasin hänen työskentelyään. Siihen aikaan Seppälällä oli jo useita myymälöitä Suomessa ja aikaansa edellä olevat metodit laajentaa ostoja Kiinaan saakka.

Seppälän jälkeen työskentelin jonkin aikaa vuonna 1983 Marja Kurjen silkkihuiveihin erikoistuneessa yrityksessä. Ihailin sitä tarmoa ja uskallusta, millä hän oli perustanut yrityksensä ja etsinyt kiinalaiset valmistajat huiveilleen. Halusin kiihkeästi luoda jotain omaa, jota saisin itse kehittää ja suunnitella.

Oli vuosi 1984. Lapseni olivat jo täysi-ikäisiä ja vastasivat opiskeluistaan itsenäisesti. Avioliitto, kestätyään yli kaksikymmentä vuotta, ei enää tuonut uutta sykettä eikä inspiraatiota elämään. Koska työurallani olin jo kerännyt riittävän kokemuksen yritys-elämästä, tein päätöksen.

Olen valmis!

YRITYKSEN PERUSTAMINEN VAATII TODELLISTA MONIAJOA

Helsingin Fredrikinkatu oli suosittu muotikatu ja sieltä vapautuviin kauppoihin oli suorastaan ryntäys. Voidakseen vuokrata liikehuoneiston hyvältä paikalta oli maksettava kynnysraha. Pois muuttava yritys tiesi saavansa hyvät kynnysrahat ja osasi hinnoitella ne korkeiksi. Tästä maksusta ei annettu kuittia eikä sitä myöskään ilmoitettu verottajalle.

Halusin tietenkin perustaa vaatekaupan Fredrikinkadulle, mutta siihen ei käteisvaroja ollut. Hiljaisemmalla aivan kulman takana sijaitsevalla Eerikinkadulla kynnysrahavaatimus ei ollut niin kohtuuton. Tyydyin kompromissiin. Tein vuokrasopimuksen tammikuussa 1985 Eerikinkatu 10:een.

Eerikinkadun talot on rakennettu 1920-luvulla. Eerikinkatu 10:ssä on seitsemän liikehuoneistoa. Näyteikkunat ovat kapeita ja huomaamattomia, kävelijöitä kadulla vähänlaisesti. Oliko järkevää perustaa putiikki juuri tälle hiljaiselle kadulle? Tätä en kauan pohtinut. Into oman liikkeen perustamiseen oli kova.

Löysin kirjanpitotoimistosta tukihenkilön helpottamaan paperisotaa, mutta nimi minun piti keksiä itse. Sen piti olla helppo lausua eri kielillä, koska ostot ulkomailta tulisivat olemaan selviö. Selasin italian ja ranskan kielen sanakirjoja, linnuista ja kukista kertovia tietokirjoja ja monia muita inspiraatiota antavia julkaisuja. Lopulta päädyin ajatukseen, että nimen pitäisi ilmentää vaatekauppaa, jonka valikoimissa olisi vaatteita juhlaan, arkeen ja vaikkapa ihania menneen ajan muistoja, siis vintage-vaatteita.

Veljelläni Matilla oli ollut yritys jo viisi vuotta. Hän neuvoi nimen rekisteröimiseksi ottamaan yhteyttä patentti- ja rekisterihallitukseen. Parhaana vaihtoehtona pidin nimeä ”Comero” (nimenomaan c-alkuisena), ja oletin, että se ilman muuta hyväksytään. Koska kolme ehdotusta piti tehdä, laitoin toiseksi nimivaihtoehdoksi ”Missis”, kolmannen olen unohtanut.

Kauhukseni ”Missis” hyväksyttiin kauppani nimeksi. Kun kerroin tuttavilleni tulevan putiikin mahdollisesta nimestä, maalailtiin kaikenlaisia mainostekstejä kuten: ”Oma putiikkisi on Missis / Osta pusero, saat peittoon tissis”.

Hakupaperit oli jo kirjoitettu. Piti nopeasti keksiä uusi kuusikirjaiminen sana, jonka voisi liittää Missis-nimen tilalle samoihin papereihin. Italian sanakirjasta löysin Scilla-nimen, joka oli muillakin kielillä sama. Nimi on naisellinen, se lausutaan samoin kuin kirjoitetaan ja tuo mieleen kevään

ensimmäiset puutarhakukat eli sinililjat. Nimi kelpasi myös rekisteröitäväksi. Onneksi.

Tilasin ostokassit alan tukkuliikkeestä ja suunnittelin niihin oman logon. Kirjakaupasta oli ostettavissa Letterpress-nimisiä läpinäkyviä muovikalvoja, joihin painettuja kirjaimia voi kynällä raaputtamalla siirtää paperille. Valitsin Organda Medium -fonttimallin. Pidensin viimeisen a-kirjaimen sakaraa, jotta Scilla-nimen alle oli helpompi liittää lisätteksti, kuten ”on muotia” tai ”toimiva vaatekaappisi”. Viimeksi mainitun olin rekisteröinyt Scillalle yrityksen mainoksissa käytettäväksi.

Löysin italialaisesta lehdestä mustavalkoisen naisen kasvokuvan ja liitin sen logotekstin yläpuolelle. Ostokasseja otin kahta kokoa ja tekstin mustalla valkoiselle pohjalle. Vein ehdotukseni painotaloon viimeisteltäväksi. Kirjepaperit, kirjekuoret, kuittivihkot, kaikki kaupassa tarvittavat pienet asiat olivat järjestyksessä myymälän avaamiseen mennessä.

Myyntiä varten tarvittiin myös Luottokunnasta tilattava Visa-korttien leimauslaite varustettuna laatalla, jossa yrityksen tiedot ja yritystunnus. Ostokset naputeltiin ensin kassakoneeseen ja Visa-kortilla myydessä kirjoitettiin 3-osaiselle kuitille ostosten arvo ja leimauslaitteessa ”höylättiin” asiakkaan Visa-kortti ja allekirjoitettu kuitti. Yhden osan kuitista sai asiakas, toinen osa meni Luottokuntaan ja kolmas osa jäi liikkeeseen. Luottokunnan kuitit vietiin pankkiin ja odotettiin sieltä suoritusta viikon verran. Myöhemmin pankki- ja luottokortteihin tuli magneettiraita ja uudenlainen kortinlukija selvitti nopeasti asiakkaan tiedot ja ostosten määrän.

Tehdyn vuokrasopimuksen mukaisesti Scillan liiketila vapautui käyttöön helmikuun alussa 1985. Kuuden viikon aikana puusepänliikkeen jäljiltä oleva huoneisto remontoitiin edustavammaksi. Huonekalumessuilta ostin kassapöydän ja hankin konefirmasta käytetyn kassakoneen.

Loin tyhjästä Scillan liikeperiaatteen. Vaatteiden materiaalien tuli olla luonnonkuituja ja kohderyhmänä nuorekas aikuinen nainen – uskoin sen olevan hyvä tapa erottua, sillä pidin muiden vaatekauppojen tarjontaa liian klassisena ja värittömänä.

Jonkin verran pankin perustamislainaa olin saanut ja sillä oli operoitava. Lainaa varten tein pankille Scillan toimintasuunnitelman ja yrityksen kannattavuuslaskelman. Tehtävä oli vaikea, koska yhtään vaatetta ei siinä vaiheessa ollut ostettu eikä myyty. Tulevaisuus oli arvoitus, mutta olin jo matkalla kohti unelmaa.

Maaliskuun 15. päivänä 1985 avasin Helsinkiin Eerikinkatu 10:een oman putiikin nimeltään Scilla.

JYMYUTINEN AUTTAA TUTUSTUMAAN NAAPURIKAUPPIAISIIIN

Eerikinkatu oli hiljainen ja rauhallinen, mutta kuukauden kuluttua avaamisesta tapahtui jotakin, mikä sähköisti kadun. Huhtikuun 17. päivänä jymyutinen kertoi Helsingissä sijaitsevan Tillanderin kultasepänliikkeen aseellisesta ryöstöstä.

Kului vain kolme päivää, kun siististi pukeutuneet virolaiset miehet Rai-vo Roosna ja Alex Lepajõe tunnistettiin ja saatiin kiinni Helsingin Caloniuksenkadulla sijaitsevasta asunnosta. Ryöstäjät joutuivat vuosiksi vankilaan. Ryöstösaalis oli 1,4 miljoonan markan (233 000 euron) edestä kelloja ja koruja eikä sitä saatu koskaan takaisin.

Tuohon aikaan Viroon ei voinut matkustaa noin vain, kuuluihan Viro Neuvostoliittoon ja se oli suljettu maa. Vielä vähemmän pystyivät virolaiset matkustamaan Suomeen. Niinpä Raivo Roosna ja Alex Lepajõe olivat tulleet Suomeen kumiveneellä yön suojassa. Hurja pako Neuvostoliitosta, vielä hurjempi ryöstö ja päätyminen suomalaiseen tyrmään, joka oli kenties paratiisi neuvostoselliin verrattuna. Siinä vasta tarina!

Eipä ihme, että tapaus oli kaikkien uutisten ykkönen. Muut Eerikinkadun kauppiaat epäilivät, että pieni naapurissa sijaitseva muotiliike liittyisi tapaukseen, olihan se virolaisen rouvan perustama. Pikkuputiikin myyjän uskottiin olevan Raivo Roosnan tyttöystävä, joka oli osallistunut ryöstäjien piilopaikan järjestämiseen.

Minusta tuntui, että se oli vain arvailua, mutta mitäpä siitä. Aihe kiinnosti kaikkia ja niinpä kokoonnuimme naapurikauppiaitten kanssa juttelemaan asiasta. Tutustuin muihin pikkuputiikkien omistajiin ja sain kontaktin mukavaan joukkoon yrittäjähenkisiä ihmisiä.

Mitä Raivo Roosnaan ja Alex Lepajõeeseen tulee, tänään molemmat miehet elävät Virossa arvostettuina kansalaisina. Heille kävi lopulta hyvin.

KEVÄT 1985 – ENSIMMÄISET MUOTIMESSUT HELSINGISSÄ

Jo ennen liikkeen avaamista oli sinne tietenkin hankittava myytävää. Vatevan messut eli kaksi kertaa vuodessa pidettävä kaikkien Suomessa vaikuttavien vaatevalmistajien myyntinäyttely oli suuri tapahtuma. Sinne piti katsojanakin pukeutua näyttävästi, vaikkei ollut omalla osastolla esittelijänä.

Olin Seppälän aikoihin päässyt kerran Vatevan messuille Liisa Lipsasen assistenttina. Hän oli ottanut pienen tyttärensä Heidin mukaan ja käveli edelläni messukäytävällä tytärtään taluttaen. Ympärillä valokuvaajat pyörivät ja napsivat heistä kuvia seuraavan päivän lehtiin. Minä siinä kuvattavien takana kävellessäni tunsin saavani päälleni pienen sateen tähtipölyä.

Messuilla oli helmikuussa 1985 pienimuotoisesti mukana kevätmallisto ja pääasiassa koko seuraavaksi syksyksi suunnitellut kokonaisuudet. Aioin avata putiikin vuoden 1985 maaliskuussa, joten oli ostettava kerralla sekä kevään vaatteet että myös perusmallisto seuraavaksi syksyksi. Ilman minkäänlaista tietoa ostomääristä, väreistä tai asiakkaiden koosta hanke oli monen mielestä pätkähullu.

Myös Scillan oma vaatemerkki oli aluksi mielessäni. Löysin käsityölehdessä kivan haalarin kaavan, jonka mukaan teetin lauttasaarelaisessa ompelimossa kymmenkunta vaatetta valitsemallani kankaalla. Niskaan tuli lappu, jossa merkintä: ”Scilla, 100 % puuvillaa”. Kaikki haalarit menivät kaupaksi, mutta havaitsin pian, ettei tämä ollut oikea päämäärä. Vaatetehailija joutuu keskittymään valmistusprosessiin liittyviin haasteisiin – minä olin mieluummin toimitusketjun loppupäässä myyjänä tekemisissä iloisten asiakkaiden kanssa.

SCILLAN ENSIMMÄINEN KEVÄT LUMISATEESSA

Kuvittelin lämmintä kevättä ja kesää. Kovin suurta valikoimaa ei näillä Vatevan helmikuisilla syksyyn tähtäävillä messuilla ollut mahdollista ostaa kesäsesonkia varten. Tilatut vaatteet olivat puuvillaa ja pellavaa, värit vaalean punaisia, keltaisia ja heleän sinisiä shortseja, mekkoja, hameita ja pikku jakkuja. Muutamia kukkamekkoja ja värikkäitä trikoita oli tilattujen joukossa.

Sinä vuonna kevät oli kylmä ja 18. kesäkuuta satoi lunta. Ainoastaan etelään lomalle lähtijät ostivat jotain, muuten vaatteet roikkuivat tangoissa. Katselin kadulla lumisateessa liikkuvia ihmisiä lämpimät takit päällään ja mietin, kuinka heidät voi pysäyttää edes vilkaisemaan näyteikkunaa.

Olin Kööpenhaminassa käydessäni nähnyt vaaterekkejä kadulla ja huomannut itsekkin uteliaana pysähtyneeni niitä penkomaan. Siispä sama keino pätee varmaan Scillan näyteikkunan edessä. Aamuisin laittelin houkuttelevia kesävaatteita kadulle rekkiin ja totta – sehän piristi heti myyntiä. Kadulla vastapäinen paperiliike noudatti esimerkkiä. Hänen liikkeensä edessä telineessä olevat postikortit saivat heti vilskettä aikaan jopa niin, että taloyhtiön hallitukseen kuulunut rouva tuli kiittelemään katua elävöittäneestä esittelystä. Olimme kuulleet, että poliisi mielellään tarkasti ja poisti ylimääräiset telineet liikkeiden edestä, mutta ensimmäisen kesän saimme olla rauhassa. Ankean kadun ilme muuttui eloisammaksi. Kun vastapäisen parturiliikkeen kolme viehättävää työntekijää keksivät tuoda tuolit kadulle ja istuskelivat ulkona ottamassa aurinkoa, kadun ilme muuttui suorastaan vallattomaksi.

SCILLA

Muistan lapsuudesta isäni kyläkauppaan tulleen kiertävän kauppamatkustajan mukanaan matkalaukullinen myyntiartikkeleita. Pikkutyttönä seisoin jännittyneenä konttoripöydän vieressä ihaillen kaikkea, mitä avatusta matkalaukusta paljastui – vaatteita, sukkia, kankaita, lankoja.

Lapsuuteni kauppaleikki toteutui neljäkymmentä vuotta myöhemmin. Tule mukaan Scillan perustamisen alkumetreille seuraamaan unelman kasvua omaksi vaatekaupaksi.

9 789523 183629